

GPE Epidemiyoloji Modülü Eğiticileri*

Pek çok öykü "yaşadığı dönemden öncekileri unutmama" eksikliğini içerebilmektedir. Ülke tarihinde kuşkusuz pratisyen hekimler için önemli çalışmalar olmuştur. Ancak bu öykü çalışması tarihe kısa bir not düşme anlamındadır.

1989 yılı bir anlamda birbirinden bağımsız mesleki yaşamlarını sürdüren bir grup genç insanın kısa süren flört döneminden sonra gerçekleştirdiği bir "toplu söz kesme" olayına tanıklık etmiştir. O yıl, TTB Pratisyen Hekimler Kolu'nun kurulmasıyla birlikte "genel pratisyenliğin ayrı bir tıp disiplini" olması yönünde yürütülen çalışmalarda, "Birinci Basamakta Araştırma ve Epidemiyoloji" önemli bir konu başlığı olmuştur.

5-8 Haziran 1994 tarihlerinde Bolu'da gerçekleştirilen "Ayrı Bir Tıp Disiplini Olarak Genel Pratisyenlik Grup Çalışması" aslında bir toplu nişan töreni gibidir. Bu toplantının sonunda hazırlanan rapor "Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi"nin içeriğini belirleme yolunda önemli bir adım olmuştur. Bu raporda; "Mesleki Eğitim Programı"nın içeriğinde "Epidemiyoloji ve Araştırma" konusu ana başlık olarak yer almaktadır.

Aynı dönemlerde ülkenin bir yerinde, şimdi neredeyse unutilan mektup geleneğini yaşatmak isteyen bir grup insan çalışmalarını sürdürmektedir. TTB'in örgüt çatısı altında İzmir Tabip Odası Halk Sağlığı Bürosu'nun 1993 Nisan ayında "Epidemiyoloji Uzaktan Eğitimi Modülü" programı şu an yürütülen kurslar açısından önemli bir esin kaynağı olmuştur. *Welcome Tropical Institute* tarafından hazırlanan sekiz bölümlük kursun çevirisi yapılarak, uzaktan eğitim yöntemiyle 191 hekimle bir eğitim gerçekleştirilmiştir.

Her nişan nikahla sonuçlanmaz kuşkusuz, ancak TTB ve pratisyen hekimler kararlıdır. 5 Ekim 1998'de Türk Tabipleri Birliği Genel Pratisyenlik Enstitüsü'nün (TTB-GPE) kuruluşunu bir "düğün" olarak nitelemek abartı olmayacaktır. Enstitü'nün kuruluşu ile birlikte uluslararası deneyimler ışığında ülkemize özgü birinci basamak mesleki eğitiminin içeriğinin belirlenmesi çalışmaları, bir okul özelliğini kazanarak sürmüştür. Bu okulun en önemli özelliği kuşkusuz bu alana emek veren pratisyen hekimlerin yanında, konuyla ilgili akademisyenlerin "arkadaşça, dostça, bilimsel" bir ortamı TTB çatısı altında paylaşmaları ve yanıp sönen bir saman alevi gibi değil, programlı emin adımlarla çalışmaların yürütülmesidir.

6-8 Kasım 1998'de yapılan atölye çalışması, mesleki eğitim içeriğinin; başlıklarının, amaç ve öğrenim hedeflerinin saptanmasını sağlamıştır. Bu süreçte akıllarımızda kalan en önemli anı, bir arkadaşımızın belirlenen yüzlerce amaç ve öğrenim hedeflerini görünce; "Ben pratisyen hekim olmaktan vazgeçtim, uzman olacağım" demesidir. Bu sözler, pratisyen hekimlik mesleki eğitimin önemini vurgulamak açısından can alıcıdır. Atölye çalışmasında "Epidemiyoloji" çalışma grubu katılımcıları; Zuhale Amato, Şengül Evcüman, Onur Hamzaoglu, Filiz Kurtoglu, Mahmut Yardım ve Turabi Yerli idi. Atölye çalışmasında belirlenen amaç ve öğrenim hedefleri şöyleydi:

Amaç: Bu programın sonunda, programa katılmış olan genel pratisyenler, hizmet sundukları toplumu sosyoekonomik, demografik ve kültürel özellikleriyle tanımak, var olan ve olası sağlık sorunlarını saptamak, çözüm(ler) üretmek, toplumun sağlık düzeyindeki değişimleri ve sunulan hizmetin etkinliğini değerlendirmek için; bilimsel yöntemi kullanarak uygun araştırma tekniğini belirleyip uygulayarak, veri toplanması, çözümlenmesi ve sonuçların rapor haline getirilmesi konusunda bilgi ve beceri kazanacaklardır.

Epidemiyoloji Kursu (17-20 Aralık 2002, Ankara)

* Dr. Nadi Bakırcı, Dr. Meltem Çiçeklioğlu, Dr. Hülya Ellidokuz, Dr. Şafak Taner Gürsoy, Dr. Asuman Güzelant, Dr. Onur Hamzaoglu, Dr. Ali Osman Karababa, Dr. Feride Saçaklioğlu, Dr. Hatice Şahin, Dr. Meral Türk, Dr. Reyhan Uçku, Dr. Mustafa Vatansever, Dr. Mahmut Yardım, Dr. Turabi Yerli

Öğrenim Hedefleri:

- 1- Maddenin değişimi, insanın doğadaki yeri ve toplumun oluşumu konusunda bilgi kazanmak,
- 2- Sağlıklı kavramı ve sağlıksızlığın etken(ler)i konusunda bilgi kazanmak,
- 3- Toplumun sosyoekonomik, demografik ve kültürel özellikleri konusunda bilgi sahibi olmak,
- 4- Bilimsel yöntem ve süreci konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 5- Bilginin tanımı ve kaynakları konusunda bilgi kazanmak,
- 6- Bilimsel yöntemle elde edilen bilginin özellikleri konusunda bilgi kazanmak,
- 7- İlişki tipleri, nedensellik ve nedensel ilişkinin özellikleri konusunda bilgi kazanmak,
- 8- "Araştırma nedir?" konusunda bilgi kazanmak,
- 9- Epidemiyolojinin tanımı konusunda bilgi kazanmak,
- 10- Epidemiyolojinin tarihsel gelişimi ve kazandırdıkları konusunda bilgi kazanmak,
- 11- Epidemiyolojinin kullanım alanları konusunda bilgi kazanmak,
- 12- Araştırma teknikleri ve araştırmanın genel özellikleri konusunda bilgi kazanmak,
- 13- Tanımlayıcı ve çözümleyici tip araştırmanın nasıl yapılacağı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 14- Deneyisel tip araştırmanın nasıl yapılacağı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 15- Evren, örnek, örnekleme tipleri konusunda bilgi kazanmak,
- 16- Veri toplama teknikleri konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 17- Bilimsel araştırmalarda etik sorunlar konusunda bilgi kazanmak,

- 18- Araştırma planlaması konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 19- Ölçme ve ölçüm tipleri konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 20- Tanımlayıcı istatistikte verilerin özetlenmesi konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 21- Tablo ve grafik yapma konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 22- Araştırma raporunun yazılması ve sunumu konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 23- Sağlık ölçütleri ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin planlanmasında kullanımı konusunda bilgi ve beceri kazanmak,
- 24- Salgın inceleme konusunda bilgi ve beceri kazanmak.

İlk Kurs ve Modülün Gelişimi

GPE Yönetim Kurulu'nun Epidemiyoloji'yi temel modüllerden biri olarak benimsemesi ve bu modülden sorumlu olarak Dr. Onur Hamzaoğlu, Dr. Feride Saçaklıoğlu ve Dr. Mustafa Vatansever'i belirlemesinin ardından modül konusunda ilk toplantılar başlamıştır. Öncelikle öğrenim hedefleri gruplandırılarak ana konu başlıkları oluşturulmuş ve her bir konu başlığı için bir sorumlu saptanarak yazılı materyal üretmeleri istenmiştir.

Bu ilk çalışmaya; Onur Hamzaoğlu, Feride Saçaklıoğlu, Mustafa Vatansever, Meltem Çiçeklioğlu, Reyhan Uçku, Hatice Şahin, Nadi Bakırcı, Asuman Güzelant, Ali Osman Karababa, Hülya Ellidokuz, Şafak Taner Gürsoy ve Meral Türk katılmışlardır. Bu dönemde en büyük tartışma noktası, kursun içeriğinin birinci basamağa uygunluğu ve seçilen örnekleri de kapsamak üzere, ülkemize özgün olmasına özel bir önem verilmesi olmuştur.

Kurs süresi; toplam 32 saat olarak belirlenmiştir. Aynı katılımcılar eğitici olarak ilk kursu 3-6 Nisan 2001 tarihlerinde İzmir'de gerçekleştirmişlerdir.

Uygulanan eğitim yöntemleri:

- Küçük grup (14-18 kişi) eğitimi,
- Sınıf dersleri,
- Grup çalışmaları,
- Senaryo çözümleme,
- Proje önerisi hazırlama.

Kaynak Kitap: Kurs sırasında önerilmektedir.

Eğitim değerlendirme yöntemleri:

- Kurs Öncesi Soru Formu (KÖSF),
- Her oturumun sonunda oturum değerlendirmesi,

Epidemiyoloji Kursu (17-20 Aralık 2002, Ankara)

- Günün sonunda katılımcı geri bildirimleri,
- Eğiticiğin günü değerlendirmesi,
- Kurs Ortası Soru Formu (KOSF),
- Kurs sonu katılımcı değerlendirmeleri,
- Kurs sonu eğitici değerlendirmeleri.

Katılımcı belirleme ölçütleri:

- Genel pratisyenliğin felsefesini benimsemiş olmak,
- Enstitü çalışmalarında gönüllülük ve süreklilik,
- Alan deneyimi,
- Ekip çalışmasına yatkın olmak...

Bu ilk kursa ülkenin dört bir yanından 18 hekim kursiyer olarak katılmıştır. Her öykünün bir hüznü vardı. İlk kursun sonunda katılımcılardan bir araştırma projesi taslağı hazırlayarak sunmaları istendi, ancak (belki de

kurs öncesi bu konuda bir ön çalışma yapılmadığından) bu büyük ölçüde olmadı.

Her kurstan sonra yapılan değerlendirmelerle kurs programı gelişerek sürmüştür. Daha sonraki kurslarda katılımcılar, araştırma proje taslağı hazırlayarak kurs bitiminde teslim etmişlerdir. Her katılımcıya bir danışman belirlenerek isteyen katılımcılarla araştırmanın yürütülmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İzmir Kursu'nun ardından uzun süre kurs yapılamamış olmasını değerlendiren eğiticiler, diğer illerdeki kurslara daha az eğiticilerle katılmanın uygun olacağı görüşünde birleşmişler ve ikinci kurs Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır kursunda eğitici olarak Dr.İsfendiyar Eyüboğlu, İzmir kursunda ise Dr. Hasan Değirmenci ve Dr. Nejat Uysal eğitim ekibine katılmışlardır. Yapılan değerlendirmelerin sonucunda kursun 4-5 güne çıkarılması kararlaştırılmıştır. 3-7 Kasım 2003 tarihlerinde Tekirdağ'da bir kurs daha gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Yapılan kurslar, görev alan eğitici ve katılımcı sayıları.

Yer	Tarih	Eğitici	Katılımcı
İzmir	3-6 Nisan 2001	12	18
Ankara	17-20 Aralık 2002	5	20
Diyarbakır	17-20 Haziran 2003	6	12
Samsun	29 Tem-1 Ağu 2003	6	17
İzmir	8-11 Eylül 2003	8	15

İlk kursun programı

3 Nisan Salı					
9.00-9.30	Tanışma		15.15-16.00	Rapor Yazımı	N. Bakırcı
9.30-10.00	Beklentilerin alınması, Amaç ve öğrenim hedeflerinin sunumu		16.00-16.45	Proje Hazırlama	F. Şaçaklıoğlu
			16.45-17.00	Günün Değerlendirmesi	
10.00-10.45	Kurs Öncesi Soru Formu		5 Nisan Perş.		
10.45-11.00	Ara		9.00- 10.30	Veri Değerlendirme	A. Güzelant
11.00-12.30	Bilimsel Yöntem, Araştırma, Epidemiyoloji Nedir?	O. Hamzaoglu	10.30-10.45	Ara	
12.30-13.30	Yemek		10.45-12.00	Birinci Basamakta Veri Toplama	M. Vatansever
13.30-14.30	Epidemiyolojide Nedensellik Kavramı	M. Türk	12.00-13.30	Yemek	
14.30-15.15	Değişkenler	A. Güzelant	13.30-15.00	Sağlık Ölçütleri	Ş.T. Gürsoy
15.15-15.30	Ara		15.00-15.15	Ara	
15.30-16.30	Tanımlayıcı Epidemiyoloji Kesitsel Çalışmalar	M. Çiçeklioğlu, H. Şahin	15.15-16.45	Araştırma Yöntemleri, Tartışma	M. Çiçeklioğlu, H. Şahin
16.30-16.45	Günün Değerlendirmesi		16.45-17.00	Günün Değerlendirmesi	
4 Nisan Çarş.			6 Nisan Cuma		
9.00-9.45	Olgu Kontrol Tipi Araştırmalar	H. Şahin	9.00-10.30	Örnek seçimi	A.O. Karababa
9.45-10.30	Kohort Tipi Araştırmalar	M. Çiçeklioğlu	10.30-10.45	Ara	
10.30-10.45	Ara		10.45-11.45	Örnek Seçimi/Uygulama	A.O. Karababa
10.45-12.00	Deneyisel Araştırmalar	H. Şahin	11.45-13.15	Yemek	
12.00-13.30	Yemek		13.15-15.00	Bulaşıcı Hastalık Epidemiyolojisi	H. Ellidokuz
13.30-14.15	Araştırmalarda Veri Toplama	M. Türk	15.00-15.15		
14.15-15.00	Güvenilirlik-Geçerlilik	R. Uçku	15.15-16.00	Araştırma Etiği	F. Şaçaklıoğlu
15.00-15.15	Ara		16.00-16.45	Kurs Ortası Soru Formu	
			16.45-17.30	Kursun Değerlendirmesi	